erlc@odinot.nl 0651336556

een

Wereldidee

voor een

Wereldregio

www.odinot.nl/verytales

Een effectieve boodschap is '**s m a r t**', d.w.z. **s**pecifiek, **m**eetbaar, **a**cceptabel, **r**ealistisch en **t**ijdgebonden.
Duurzaamheid is actueel, onderstaand "Wereldidee voor een Wereldregio" is heel specifiek en ook de praktijkexperimenten concreet en meetbaar. Of het realistisch en acceptabel is, hangt af of men hoofd en hart kan integreren, van daaruit wilt handelen!
Dit Wereldidee voor een Wereldregio is vooral daarom 'smart'.

Made in Zeeland

e e n

W E R E L D I D E E

v o o r e e n

W E R E L D R E G I O

Made In Zeeland

Onderstaand een bijdrage aan de discussie over de toekomst van Zeeland.

Aanleiding is het rapport Zeeland op een Kantelpunt (nov. ‘06) van DRIFT (Dutch Research Institute For Transitions) van de Erasmus Universiteit Rotterdam. In het rapport worden transitiepotentieel en transitiekansen in Zeeland tegen elkaar afgezet om “een dominante drijvende kracht vanuit een gemeenschappelijke visie” te formuleren. Dit zou een nieuwe draaggolf voor verandering kunnen brengen.
Het rapport is uitgangspunt in de Transitie-Arena’s voor zowel Zeeland als voor Schouwen-Duiveland, waar ‘friskijkers en dwarsdenkers’ Transitie-Agenda’s opstellen. Ik ben gevraagd om aan beide arena’s een bijdrage te leveren.

Inleiding en korte samenvatting geven de essentie weer. Daarnaast zijn enkele “aangehaalde” onderwerpen uit het rapport van nader commentaar voorzien. Ook wordt een voorzet gegeven voor een integraal praktijkexperiment.

Inleiding

Al twee besturen lang hanteert de Provincie de doelstelling te komen tot integrale duurzaamheid, de Driehoek Rond (duurzaamheiddriehoek) en Nieuwe Verbindingen (maken de cirkel rond). Wat wij expliciet willen, komt in Zeeland op een Kantelpunt echter onvoldoende naar voren.

Integrale duurzaamheid lijkt een complex begrip maar is juíst uitgangspunt voor een allesomvattende visie. De vraag is niet waar de politieke ambitie door wordt bepaald, in twee opeenvolgende coalitieakkoorden staat het thema prominent op de titelpagina. Er is kennelijk consensus. Ook worden er al talloze projecten ontwikkeld, zoals blijkt uit de onlangs gehouden beurs MVO = gewoon doen! De vraag is dus niet waar Zeeland naar op weg wil, de vraag is slechts HOE er te komen!

Doelstelling in het jongste coalitieakkoord Nieuwe Verbindingen, is dus om de duurzaamheiddriehoek tot integrale duurzaamheid te ontwikkelen - zo de ‘cirkel rond’ te krijgen. Het beeld hierbij is dat we van een sociaaleconomisch concept, toe willen naar een ecologisch concept. Dit kunnen we bereiken, door uit te gaan van ‘ecologie als bron’, vanuit een nieuw paradigma cultuur en natuur te verweven naar een ander evenwicht.
Het uitgangspunt voor het ontwikkelen van een allesomvattende visie is daarmee helder.

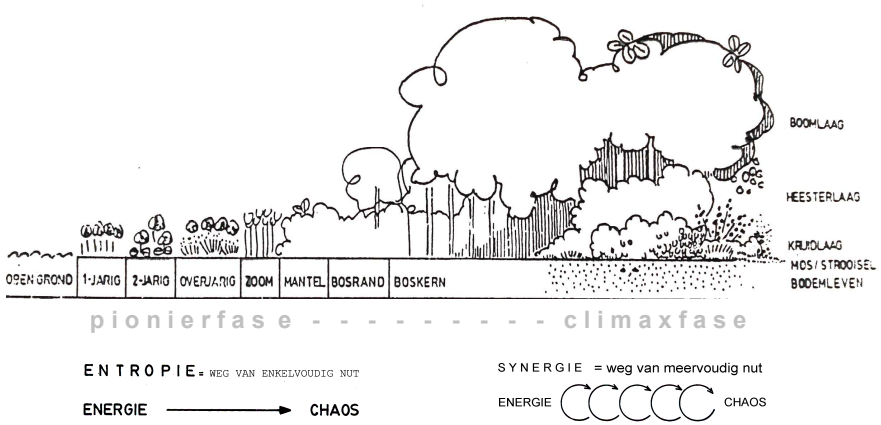

Om aan te geven hoe we ons kunnen ontwikkelen richting duurzaamheid, bijgaand voorbeeld van de ontwikkeling van een vegetatie. Hierin ontwikkelt een pioniersvegetatie (monocultuur, slordig met energie) zich in natuurlijke opeenvolging (successie) naar een steeds stabielere fase. Vergelijkenderwijs kunnen we ons cultuur (door-) ontwikkelen conform dezelfde van de ‘ wetten’ van de natuur. Een stabielere fase (met meer synergie) wordt bereikt door meervoudigheid, flexibiliteit en verweving, lees door verdichting van het ecologisch web.

Ons economisch systeem, ooit vervanger van de energiebalans in de natuur, zal navenant andere waarden gaan toekennen aan sociaaleconomische factoren, en ze anders gaan kwalificeren en kwantificeren. Ten minste als we toe willen naar een ander ontwikkelingsstadium, waarin cultuur en natuur worden verweven tot een geheel.

Voor een vervolgfase in onze ontwikkeling zijn ‘nieuwe verbindingen’ die uitgaan van het huidig sociaal-economisch concept, praktisch onvoldoende.

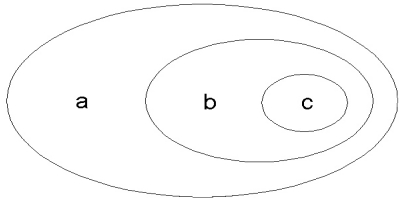

Een allesomvattend model waaraan ‘spelregels’ ontleend kunnen worden om met de natuur mee te werken.
A: abiotische processen (klimaat, energie, water, bodem)
B: biotische processen (groei en differentiatie van planten- en dierenleven)
C: cultureel, sociaal en economisch en technisch handelen en denkprocessen van mensen

De abiotische werkingen (a) vormen het veld waarbinnen de biotische werkingen (b) mogelijk zijn.
Daarbinnen kunnen de culturele of conceptuele werkingen tot uiting komen.
(Naar ecologie van de stad, Koning en Tjallingii,1991)

In weerwil van bovenstaand ABC schema, dachten we ons lange tijd buiten de natuur, dachten mensen (vergelijkbaar met een pionierfase) de aarde tot hun beschikking te hebben. Het is echter andersom. En daarom mogelijk uit te gaan van een ander ontwikkelingsmodel als vervolg op de huidige ontwikkeling.

Wat een evolutiesprong lijkt is niet meer dan een gedachtesprong. Een bezinning op een ander paradigma. Niet alleen vanuit het denken, ook vanuit het hart. Waar ons cultuurbesef er niet vanuit lijkt te gaan, zijn en blijven we intrinsiek deel van de natuur. Met name ons cultureel perspectief zal daarom veranderen.

Simpel gezegd is de ’kracht van de natuur’ (ook) in mensen aanwezig is. Conform de uitspraak: “het klimaat verandert, nu wij nog” zal onze identiteit dus mee veranderen. De uitspraak “de strijd tegen het water, wordt meewerken met de natuur” is dichter bij huis, maar zegt hetzelfde. Het denken vanuit een ecologisch concept verandert niet alleen individuen, maar ook de gemeenschap als geheel. In zijn conceptuele uitwerking, is ook een andere kijk op ons wereldbeeld niet uitgesloten.

Dit is in essentie van wat onderstaand beschreven wordt aan de hand van enkele aangehaalde onderwerpen uit het rapport Zeeland op een kantelpunt.

1. “Moet, wil en kan Zeeland veranderen?”

In 2002 begon ik als beeldhouwer een initiatief om Schouwen-Duiveland op de kaart te zetten. Ik voor mij dacht dat de ‘potentie’ van het eiland voor iedereen duidelijk was en wilde vanuit het besef dat we “goud” in handen hebben, hier zowel de vlag voor uithangen, als een bijbehorende visie ontwikkelen. Ik startte met een voorstel om op het eiland hele grote beelden te plaatsen. Zoals o.m. een paardje van 15 meter op de dijk als “Very Tale”, om de vlag uit te hangen (imago) en een richtbeeld te geven voor een andere visie (identiteit). Terwijl de een sprak van de ‘mystiek’ van het eiland en de ander van een strategische ligging, bleek het toch niet eenvoudig deze potentie van Schouwen-Duiveland weer te geven als ‘verbeelding’ van een nieuwe visie. Mijn gedachten gingen destijds niet verder.

Inmiddels heb ik een stichting opgericht met de naam Very Tales (doelstellingen pag. 12). Om het ‘echte’ verhaal te vertellen van deze Wereldregio. Om integrale duurzaamheid te bevorderen en letterlijk deze nieuwe identiteit duurzaam te vermarkten (imago).

Mijn ‘Strandbakje’ is een vergelijkbaar project. Het is een frietbakje uit recyclebaar materiaal met in de vorm de ribbels van het strand, en in de bodem de opdruk Made in Zeeland. Het verhaal achter dit Strandbakje is het verbinden van cultuur en natuur. Het Strandbakje is zo boodschapper/merk voor het idee dat alles wat Made in Zeeland is, de verbeelding kan zijn van integrale duurzaamheid.

Parallel aan de Imago Campagne voor Zeeland bedacht ik me namelijk dat imago ontstaat uit identiteit. De trits identiteit-merk-imago geeft aan dat identiteit het imago bepaald, niet andersom. Het ligt voor de hand om integrale duurzaamheid tot identiteit te verheffen om van daaruit te komen tot een heel sterk en heel eigen Zeeuws imago.

Vanuit de Zeeuwse identiteit wordt gezocht naar een merk, met onderscheidend vermogen, met een bepaalde betekenis, bedoeling en roeping, waarvan op termijn het imago het resultaat is

	merk	
IDENTITEIT produkt zenderconcept	<--->	IMAGO markt ontvangerconcept

uit www.bestemmingzeeland.nl gerard van keken

2. “eerdere draaggolven gaven enorme impulsen”

De strijd tegen het water is gestreden. We zijn tot het besef gekomen dat we ook kunnen meewerken met de ‘natuur’. In dit besef ligt het begin besloten van een nieuwe identiteit. Hierin ligt ook het begin van een integrale transitie. Want natuur is meer dan klimaat of water.

Sterker nog, we zijn zelf ook integraal onderdeel van de natuur en vormen er een geheel mee. Belangrijker dan technische implicaties is, dat een integraal ecologisch concept - lees ‘meewerken met de natuur’, ook een sociaaleconomische vertaling heeft.

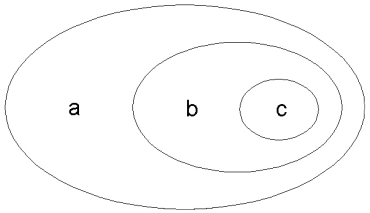

a = abiotische
b = biotische
c = culturele component

Als cultuur zullen we, uitgaand van een ander besef over natuur, ook andere waarden en normen moeten leren hanteren. In hoofd en hart. Dus anders omgaan met de basislaag waarop en waarvan we leven, integraal georiënteerde netwerken moeten creëren en naar heel andere occupatiepatronen toe moeten werken.

We zullen gaan beseffen dat wij onze hele maatschappij anders moeten inrichten. Zo betekent ontwikkeling naar sociale duurzaamheid niets anders, dan dat wij als gemeenschap anders moeten leren omgaan met dezelfde omgevingsfactoren. Alleen nu VANUIT een inclusief besef dat we er een eenheid mee vormen.

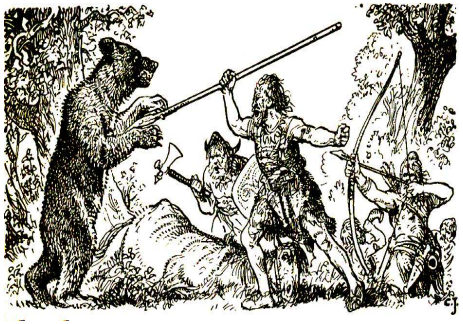

Vroeger waren we jagers. We gingen shoppen in de natuur omdat we niet beter wisten en vooral niet meer hadden. Toen kwam de vooruitgang. Vergelijkenderwijs prolongeren we nog steeds deze pioniersfase in onze ontwikkeling en zijn we nog steeds even ‘slordig met energie’.
Ecologisch gesproken doen we het dus eigenlijk niet anders dan vroeger, met dien verstande dat we nu ‘pionieren’ in derde wereldlanden en financieel en/of digitaal de wereld afromen.

Net zoals onze ecologische footprint uit balans is, is onze financiële footprint omgekeerd evenredig uit balans. Wij consumeren met een geldsysteem dat niet uitdrukt hoe we ons (ecologisch) tekort doen. Het huidige geldsysteem is erop gebaseerd om groei te zien als geld steeds sneller laten rollen. Niet om bijbehorende energiestromen inzichtelijk te maken. Hierdoor creëren we geen duidelijkheid over ons doen en laten. We kunnen melk in een recyclebare verpakking stoppen, maar een pak melk kost nog steeds vele malen meer energie dan dat het oplevert.
Meewerken met de natuur is meer dan technisch handelen; het heeft vooral implicaties voor ons sociaaleconomisch denken.

3 “dominante drijvende kracht en een gezamenlijke visie”

In 2048 (richtjaar Transitie-Arena’s) is de zeespiegel pak ‘m beet 40 cm gestegen, de wereldmarkt misschien drie keer over de kop geslagen en klimaatverandering gemeengoed. Met of zonder Zeeland- en Schouwen-Duiveland-Arena, we zullen radicaal veranderen. We kunnen er wel nu op anticiperen. Met name door vanuit een allesomvattende visie de nieuwe draaggolf te creëren.

Als we onszelf echt willen veranderen, zullen we niet alleen uit moeten gaan van degenen die het ´weten´ maar juist ook uit moeten gaan van individuen; verandering wordt van binnenuit gedragen net zo goed als van bovenaf. Het een kan niet zonder het ander.

Mensen leren met hoofd, hart en handen, zowel bewust als onbewust. Inhoudelijk weten we waar we heen moeten. Hoofd. Ik heb me laten vertellen dat 42% al anders ‘denkt’. Hart. Het gaat er om dat we nu een wenkend en zinvol perspectief kunnen bieden. Het gaat er om dat we ook kunnen handelen.

Een dominante drijvende kracht, ontstaat (top down en bottom up) op basis van individuen. Individuen die telkens zelf beslissen wat zij doen. Heel veel mensen willen, voelen, dat het anders moet maar weten niet wàt ze moeten doen. Het zit evenwel in de ‘de tijdgeest’ en is meer een kwestie van gebrek aan visie dan van onwilligheid. De eerste de beste consument wil niet anders, alle reclame-uitingen staan bol van ‘anders beslissen’ - en betere trendwatchers zijn er niet. De impuls voor verandering is in onze cultuur dus ruim voldoende aanwezig. Het gaat

er slechts om middelen aan te reiken om een integrale transitie vorm te kunnen geven.

Een overgang naar denken in gehelen is weliswaar de bepalende transitie, maar met name ook autonoom regionaal toepasbaar. Zelf deze overgang bepalen, zou een trendbreuk zijn waarmee Zeeland trendsetter zou kunnen worden in een veranderende wereld. Het is een kwestie van groot denken en klein doen, op individueel nivo, op regionaal nivo en op provinciaal nivo.

Dit is een vereenvoudigde weergave van een voedselpiramide.
In het plaatje staat een roofvogel aan de top, eronder zangvogels, daaronder rupsen, daaronder weer bladeren. Niet getekend is de bodemlaag met schimmels en bacteriën en overig bodemleven. Het laat zien dat er geen predatie, lees consumptie, mogelijk zonder onderliggend geheel. Dit geldt zowel voor de Nederlandse leeuw als mondiaal. In iedere voedselpiramide is het kleine integraal verbonden met het grote.

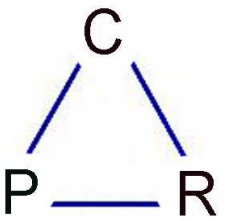

Evenwicht tussen reducenten (afbraak), consumenten en producenten, in welke mate van ingewikkeldheid dan ook, maakt het geheel stabiel. In analogie is dit voorbeeld (integraal) van toepassing op onze cultuur. Natuur en cultuur hebben elkaar nodig; niets is meer of minder waar als het gaat om het geheel.

In de planologie denkt men tegenwoordig in termen van basislaag en twee culturele lagen, een netwerk- en een occupatielaag. Het is ondenkbaar dat op alle drie niveaus niet eenzelfde onderlinge afhankelijkheid zou gelden. Niet alleen per laag, maar ook onderling. In de basislaag gaat het om fysiek meewerken met de natuur als nieuw gegeven. In de twee culturele lagen gaat het om meewerken met de natuur vanuit een nieuwe attitude.

De grootste stap is de gedachtesprong dat cultuur en natuur onderling verbonden zijn en zelfs elkaar kunnen versterken. En hoewel het letterlijk en figuurlijk, nogal wat voeten in de aarde zal hebben, is dit de enige zinnige optie.

Het voorgaande lijkt bout gesproken en de ultieme kracht van de natuur kan niet onderschat worden. Maar we hebben het eerder gedaan. Zij het in een groter tijdsbestek en in een eerder evenwicht.

In een oorspronkelijke natuur hebben we in Nederland de vroegere cultuurlandschappen ontwikkeld. Dit oude cultuurlandschap was in evenwicht met de natuurlijke omgeving, was er deel van.
Dit geheel was tot voor kort onze referentie voor wat we als natuur beschouwden. Na de industriële revolutie zijn deze natuurlijke cultuurlandschappen geworden tot het landschap van nu, met overgebleven resten van deze ‘natuur’.

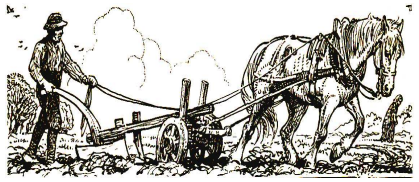

Maar waar eerst nog sprake was van natuurbehoud, daar maken we nu nieuwe natuur. En staan er vanachter een hekje naar te kijken. Als biologie op de vierkante meter. Niet dat er geen vogels of wat gebruik van maken, maar wij lijken er geen deel van uit te maken.
Dit gescheiden “wij en de natuur” denken, is het concept van nu.

Het kunnen bedenken dat het mogelijk is in Zeeland opnieuw in evenwicht te komen met de natuur, lijkt haast een brug te ver.
Overgaan van een sociaaleconomisch– naar een ecologisch concept, zou betekenen van ons huidig cultuurlandschap opnieuw een natuurlandschap maken. Niet terug naar toen maar door ontwikkeling naar een volgende fase. Uitgaan van ’ecologie als bron’, gaat over een nieuwe functioneel-ecologische verweving. Mag-het en kan-het is slechts een pas op de plaats. En het kantelpunt dat we zoeken; het ligt voor de hand.

4. “strategische gebieden zijn nog deelgebieden (zoals energie en water)”

‘Kernvoorraden’ worden in Zeeland op een Kantelpunt als op zich zelf staand beschreven. Zij kunnen hooguit komen tot een onderlinge balans. Het is ‘wij en de natuur` denken dat niet aangeeft hoe

integratie, onderlinge verweving, plaats zou kunnen vinden Transitiepotentieel is echter juist de mate van mogelijke verweving.

In Zeeland op een Kantelpunt staat bijvoorbeeld beschreven dat de kernvoorraad natuur achteruit is gegaan. Het is de maat voor een hoeveelheid vierkante meter natuurgebied. Toch zal duidelijk zijn dat het er in de natuur niet over gaat hoeveel er van een soort zijn, maar in hoeverre de verdichting van het ecologisch web zich kan ontwikkelen. Dat wil zeggen de dichtheid van alle onderlinge relaties die alle organismen onderling in samenhang met elkaar kunnen aangaan.

Stel dat al het particulier groen en alle groenvoorzieningen van overheden en semioverheden ecologisch beheerd zou worden, en alle land- en tuinbouw ecologisch zouden plaatsvinden, dan zou er een geweldig areaal aan de kernvoorraad natuur toegevoegd kunnen worden. Nog steeds metrisch en met verschillende maatstaven gemeten. Maar duurzaamheid is biologisch gezien niet meer dan een duurzame variatie in soorten. En in een rijk dooraderd landschap (dit geldt ook voor steden), versterkt het een het ander en is niet alleen een grotere natuurlijke biodiversiteit mogelijk maar zal ook alle onderlinge interactie tussen alle productie- reductie- en consumptiepatronen vergroot kunnen worden. De beleving van een dergelijk landschap zal niet alleen uiterlijk verrijkt en geïntensiveerd worden. Door de grotere verweving met natuurlijke relaties en functies, zal ook ‘innerlijke’ nieuwe rust ontstaan. Dit is het gevoel dichter bij de natuur te kunnen leven. In het bijzonder dit laatste, zal naast de waarde voor onszelf, een expliciete kwaliteit kunnen worden in het imago en recreatief product van Zeeland.

Belangrijk is daarom ook juist ‘de voorraad’ verbondenheid van mensen met de genius loci, de aard van de plek. Om een voorbeeld te noemen, er is onderling hier op het eiland Schouwen-Duiveland, een enorm grote betrokkenheid bij alles wat er gaande is. Als wij de regio zijn waar nog rust en ruimte is en waar juist deze verbondenheid voelbaar is, is het van belang dit voorop te stellen. Misschien zelfs als opstap te gebruiken in het veranderingsproces. Schouwen-Duiveland is daarom een uitgesproken strategische plek om integrale duurzaamheid te beginnen. Andere ingrediënten zijn ook betrekkelijk ongeschonden aanwezig, zoals schoon water aan alle kanten, geen snelwegen geen zware industrie, naast een enorme hoeveelheid natuurlijk gebied. Maar naast de trots, de eigenheid, zelfs misschien de onzekerheid en het gezagsgetrouwe dat de bevolking hier kenmerkt, is juist het gevoel van bij dit land te horen, een wezenlijk kapitaal.

Nieuwe rust wordt impliciet ook bereikt door ons handelen vanuit een ecologisch perspectief monetair uit te drukken. ‘Economie anders meten’ bijvoorbeeld, geeft geldstromen weer van goederen en diensten vanuit een inclusief ketenbeheer waar alle kosten voor zowel milieu- als sociale factoren zijn inbegrepen. Hiervoor zijn rekenmodellen voorhanden.
Economische groei blijft cruciaal zolang het in de verweving van cultuur en natuur, de mate van snelheid van groei van synergíe uitdrukt. Dit kan worden bereikt met een verfijning van het economisch systeem door zowel vorm als inhoud aan te passen met structuur- en schaalvariatie.

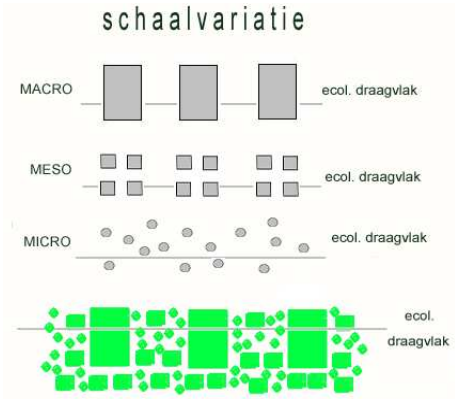

Naast ‘economie anders meten’ is lokaal geld is ook een middel voor verfijning. Het betekent gebruik maken van een lokale valuta als secundair, c.q. aanvullend geldsysteem binnen een regio. Secundaire economieën op micro en meso nivo, versterken zelfs de macrocomponent en maken juist het geheel stabieler. Na verloop van tijd zullen regionale valuta op grotere schaal hun intrede doen om een steeds verdergaande verfijning te bewerkstelligen. Lokale economieën kunnen naar behoefte gedifferentieerd, geleidelijk hun intrede doen, waarbij open markten kunnen blijven bestaan.

In Zeeland op een Kantelpunt worden mogelijke draaggolven weergegeven, het betreft landbouw, industrie, toerisme en waterveiligheid. Een ervan zullen we kiezen, tenzij er een ander voorhanden komt.
Stel voor dat er een schema was waarin de golflijnen verweven zouden zijn tot een vervlochten lijn. Al zou deze verweven lijn naar beneden

buigen, zelfs al zou het slecht gaan in Zeeland, dan nog zou een verweven lijn een veel stabieler evenwicht vertegenwoordigen dan iedere balans tussen gescheiden lijnen.

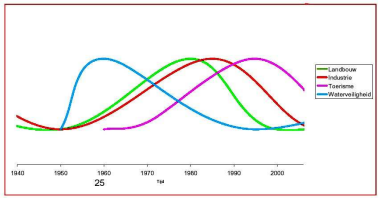

Hoewel door ‘economie anders meten’ eerder verwevenheid kan worden bereikt, blijft afhankelijkheid van de wereldeconomie (vooralsnog) een sterk beperkende factor. Regiogeld kan echter juist de bewustwording hieromtrent vergroten en draagvlak creëren.

Lokale valuta versterken niet alleen de lokale economie. Op menselijk maat kunnen hart en hoofd worden verbonden, wordt het wij-gevoel versterkt evenals de relatie met het land en de aard van de plek. Bovendien kunnen veel initiatieven die eerder onmogelijk waren, wel gefinancierd worden omdat de regio zelf (monetair) richting kan geven aan haar doelen (zie ook bijlage over Fomento).

De duurzaamheiddriehoek zoals wij die hanteren geeft uitdrukking aan iets dat we willen bereiken. Het is alleen het balletje dat moet gaan rollen. Ons uitdrukkingsmedium geld, zal daarin een beslissende rol spelen. Lokale valuta introduceren is daarom een eerste middel om groot denken en klein doen te kunnen verbinden.

Schouwen-Duiveland is een uitgelezen regio voor een praktijkexperiment. Iedereen zit te wachten op een mogelijkheid om het goede te behouden en zinvol toekomst te ontwikkelen. Invoeren van een Schouwen-Duivelandse valuta zou een eerste pilot kunnen zijn. Schouwen-Duiveland is een bioregio (natuurlijke grenzen), gelegen in een delta in het hart van een omliggende metropool. Invoeren van eigen valuta voor Zeeland en deze Metropool, kunnen volgende schaalniveaus zijn. Landbouw en industrie kunnen de Metropol bedienen en er ook op dit schaalniveau voordeel van hebben.
Juist de verbondenheid die de Zeeuw voelt met zijn plek, zal maken dat een secundair geldsysteem ongekend succesvol zal kunnen zijn. Door een grotere betrokkenheid zal iedereen weer weten waar hij/zij het voor doet. Niet alleen zullen sociale verhoudingen zichtbaar floreren, ook wordt het mogelijk dat iedereen zelf kan ervaren (burger, overheid, bedrijven, toeristen) waar ieders competentie ligt. Door deze betrokkenheid zal een andere innerlijke houding ontstaan. Hierdoor zal het zelfbewustzijn groeien waaraan het nu lijkt te ontbreken. We krijgen zo meerdere tools in handen (van binnen en van buiten), om te blijven wie we zijn en niet te worden wat de omliggende metropool ons opdringt of over ons heen wil schuiven.

5. “innovatieve aanpak”

Meewerken met de natuur is people, planet, profit integreren volgens natuurwetten. Innovatie, duurzaamheid, dynamiek, draagvlak en daadkracht zijn hierbij belangrijke thema’s, vooral waar het gaat om de gemeenschap in integrale wisselwerking met de genius loci, de aard van de plek.

De huidige ontwikkelingen verder uitbouwen is doorgaan in pioniersdenken en zou een historische vergissing zijn. De historie aan de kant zetten echter ook. We kunnen veel leren van hoe we voorheen gebruik maakten van allerlei wetmatigheden die we kenden en toepasten in het contact met de omgevingsfactoren - heemkundige kennis die van belang is. Een innovatieve aanpak gaat echter uit van iets nieuws, niet van slechts schaalvergroting of schaalverkleining van wat we nu kennen.

6. “nieuw draaggolf”

Vanuit een nieuwe identiteit een nieuwe draaggolf creëren en er tegelijkertijd gebruik van maken in een imago campagne, is het ei van Columbus.
Identiteit en imago zijn niet alleen verbonden, ze kunnen elkaar ook versterken. Het is een kwestie van ze beide tegelijkertijd ontwikkelen en in die synergie er de vruchten van plukken.

Uit deze synergie kan een enorme kennisontwikkeling ontstaan. Thema's die daarbij (op korte of langere termijn) ook naar voren zullen komen, zijn de volgende.
Soms is het "agrarisch waterbeheer in strijd met de werkelijkheid". Dit geldt niet alleen voor de wisselende waterbeheerpeilen die natuurgebieden en agrarische gebieden nu kenmerkt. In de natuur is de zomer droger en natter in de winter. Het landbouwkundig systeem is er op gericht dit om te draaien. Waterbeheer in agrarisch gebied is daarom feitelijk tegen de natuur in werken. Het is nu een input defect dat arbeid oplevert of anderszins energie vraagt. Dit vraagt om meer dan een agrarisch cradle to cradle concept, meer om een agri-cultuuromslag. Een radicaal andere waterstrategie is in zijn algemeenheid niet alleen een thema in de landbouw maar ook in de planologie. Klimaatgericht ontwerpen vraagt eveneens om radicaal andere denkwijzen in het land "of the rising swamp". Een zinvol scenario is uitgaan van de inclusieve eenheid van cultuur en natuur.

7. schaalvergroting / identiteit en cultuur"

De landbouw bepaald veel van onze fysieke omgeving. Begrijpelijk is de hang naar het mooi vinden van de Zeeuwse weidsheid. Maar uitgestrektheid alleen is ecologisch van minder waarde. Gronden waar een jaar lang niets op staat behalve een tijdelijke cultuur, zijn buiten dat ecologisch minder productief. Het gaat voor zowel de landbouw als voor de omgevingskwaliteit ook om schaalvariatie en structuurvariatie. Een nieuwe karakterbepalende identiteit zal daarom de nieuwe herkenbaarheid naar Zeeuws Model en op Zeeuwse schaal gaan bepalen. Een ander oever beheer is een eerste aanzet, maar een veel en veel grotere verwevenheid moet mogelijk zijn.

8. "waar economisch niks te beleven valt ontstaat recreatie"

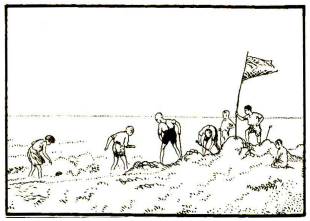

Aantrekkelijkheid voor recreanten ontstaat met name door het gevoel van liminaliteit*. Het is het gevoel dat Zeeland altijd heeft gekenmerkt van hier alles los te kunnen laten, op te kunnen laden en opnieuw verder te kunnen gaan. Nieuwe rust en een nieuw natuurlandschap, kunnen dit gevoel alleen maar versterken. Recreëren in duurzaamheid is daarom 'geheel' anders dan duurzame recreatie. Recreëren in duurzaamheid betekent eerder rijkdom delen dan armoe exploiteren. Het betekent recreëren in een ecologisch concept.

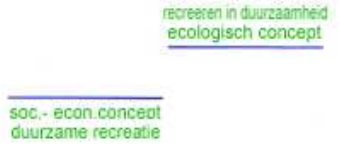

Waar we nu vechten tegen een globaliserende markt, zullen we door deze grotere belevingswaarde juíst dat kunnen bieden aan onze gasten, waar ze bij willen horen, waardoor ze geraakt worden.

Wat we kunnen bieden is een land waar iedere inwoner een hernieuwde betrokkenheid heeft met zijn omgeving, zich persoonlijk gastheer en gastvrouw wil voelen, waar recreanten betrokken worden bij innovatie en kennisontwikkeling, waar landschappen van toon gaan verschillen en landbouwarealen gedifferentieerder worden, waar ook andere producten worden verbouwd, waar zoet water voorhanden is, waar alles cradle to cradle is, van Strandbakje, havenaanleg, schoonwaterproductie tot rietcultuur. Iedere toerist zal verbaasd staan van de nieuwe rijkdom die een lokale economie met zich mee zal brengen. En iedereen kan hier zien en ervaren wat klimaatgericht ontwerpen impliceert. Niet alleen voor de Zuid-West-Delta.

Omdat globalisering zoveel invloed heeft op landbouw, toerisme en recreatie, pakken we dat als eerste aan en regionaliseren we. Juist daarom komen de globale - en eco-toerist weer naar hier. Door de start met integrale duurzaamheid wil iedereen zelf zien, zelf beleven wat het is. En metterdaad creëren we door groot denken en klein doen, een sterk imago.

Ook als in 2048 de eerste hausse voorbij is en we er niet meer zo afhankelijk van zijn, zullen er talloze recreanten blijven komen naar het land waar het leven zinvol is en zo vanzelfsprekend goed. Vanuit een nieuwe rust.

9. "toename welvaart door globalisering"

Globalisering werkt nu toename van globale entropie in de hand doordat we de derde wereld opkopen en andere landen

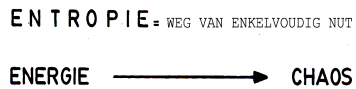

het werk laten doen. Dingen als koffie komen nou eenmaal van elders, maar Made in China is wezenlijk anders dan Made in Zeeland.

Als we onze identiteit opnieuw bepalen en ons naar voren ontwikkelen, kan de omgevingsdynamiek worden ingedamd en hoeven we ons geen veranderingen te laten afdwingen. Zo is import van goedkope arbeid is niet erg zolang een gezond deel ervan maar deelneemt in een lokale economie. In een open markt is groei in een lokale economie van belang. En kan door 'economie anders meten' welbevinden en welvaart beter inzichtelijk worden gemaakt.

10. "kansen als energieprovincie, duurzaamheidprovincie"

Zeeland wil het balletje aan het rollen krijgen. Een andere identiteit hoeft daarom nog niet te betekenen dat we DE duurzaamheidprovincie worden. Het is echter wel een uitgelezen kans.

We zijn gewoon aan de Zeeuwse dynamiek en hebben eerder hoogstandjes hebben verricht, misschien zijn we het aan onze aard verplicht het nog eens te doen. Niet alleen door onze ligging aan de zee in de oksel van de omliggende metropool, maar vooral door onze wens om in wisselwerking met de natuurlijke omgeving onze eigen identiteit opnieuw te bevestigen.

Een hernieuwde identiteit bepalen betekent een omslag in de cultuur. Nu zijn er in de Zeeuwse samenleving tal van "veranderingen die maar niet aan de oppervlakte willen komen". Iedere Zeeuw is kennelijk toch zozeer verbonden met zijn land en de zee dat hij/zij als vanzelfsprekend begrijpt dat het ook anders kan. Al is de gedachte onrijp of ongepolijst en komt het van binnenuit, het gevoel is er. Maar zonder allesomvattende visie, zonder hernieuwde identiteit, blijven initiatieven als losse knikkers en kan van bovenaf de onderstroom noch gekanaliseerd noch geactiveerd worden.

11. " praktijkexperimenten"

Nieuwe rust ontstaat dus door cultuur en natuur procesmatig en inhoudelijk functioneel-ecologisch te verweven. Nieuwe rust ontstaat dus ook door verfijning van het bestaande geldsysteem waardoor een grotere interactie tussen natuur en cultuur gerealiseerd en gelegitimeerd kan worden. Hoe tegendraads het ook lijkt, juist geld is het middel om de impuls van duurzaamheid te verspreiden.
Geld is zowel op menselijke maat als op systeemniveau universeel uitdrukkingsmiddel en is bij uitstek geschikt om groot denken en klein doen, zowel vorm als inhoud te geven. En onderling te verbinden.

Concreet invulling geven aan een nieuwe identiteit start daarom met invoeren van een aanvullend geldsysteem en 'economie anders meten'.

Zeeland beheert van binnenuit het goud van vernieuwing, zowel door haar geografische ligging als door haar sociale karakteristiek. Met steun van buitenaf kan Zeeland een innovatief laboratorium worden. Omdat juist een integraal praktijkexperiment de voorkeur heeft, onderstaand een voorzet - met in gedachten Schouwen-Duiveland.

A INVOEREN VAN EEN LOKALE VALUTA

- Eerst een proef experiment door een subsidie te gebruiken om een lokaal geldcircuit in te zetten bij de bouw van een cultuurhuis (zie bijlage). Hierin zijn leertrajecten opgenomen en vooral door daadwerkelijk doen kan worden ervaren wat lokaal geld in de praktijk betekent. In de bijlage een beschrijving van een vergelijkbaar project (zie bijlage); het heet Fomento. Vooral de internetanimatie maakt inzichtelijk hoe het werkt en hoe het gaat.
- Vervolgens wordt een lokaal geldsysteem opgezet. Doel is een goed werkend systeem waarbij zowel digitaal als papiergeld aan te pas komt. Een goed systeem is vanzelf ook toepasbaar in andere regio's.

B 'ECONOMIE ANDERS METEN'

- Op 10 januari 2008 is de Verklaring van Tilburg uitgegeven (zie bijlage). Duidelijk is dat een radicale transitie van onze economie nodig is bij duurzame ontwikkeling. Er zijn hiervoor diverse modellen beschikbaar; het verkregen inzicht is van belang om verdere (duurzame) ontwikkeling zinvol richting te geven. Een eerste scan van de economische ontwikkeling van het eiland geeft inzicht voor verdere groei modellen.

C CRADLE TO CRADLE

Cradle to Cradle is een 'positieve' benadering waar veel bedrijven zo mee aan de slag willen. Gedacht wordt aan bedrijven in de landbouw

en recreatiesector. Ook lokale overheden komen in aanmerking.

D EEN ONDERWIJSTRAJECT.
- Wat met een simpel project begint, kan worden verbreed tot een specifiek cultuurprofiel voor het lokaal middelbaar onderwijs. Na verloop van tijd worden meerdere onderwijsinstellingen betrokken en kan kennis worden ontwikkeld op gebied van ontwikkeling naar integrale duurzaamheid.

E MEDIA
- Media spelen een grote rol, vooral lokale media worden gevoed door een interactieve uitwisseling van ideeën, ervaringen. Media kunnen een groot positief effect hebben op het uitstralingseffect en worden daarom van meet af aan betrokken.

Kort samengevat

Net als iedere transitie gaat een integrale transitie om projecten (punten) uit te zetten in paden (+) om te komen tot een einddoel (cirkel).

PROBLEEM
Waar het eerst onze strijd tegen het water was, is het nu een heel klimaatprobleem, wordt overconsumptie mondiaal verrekend in een geldsysteem waar milieu- en sociale factoren niet in worden meegerekend en is de wereldeconomie een broos en vooral oneigenlijk evenwicht. Denken en technologie (rationeel mensbeeld) en voelen en spiritualiteit (irrationeel mensbeeld) vullen elkaar niet aan. En waar hoofd en hart niet verbonden zijn, is geen geïntegreerd handelen.

OPLOSSING
Er zou sprake moeten zijn van een energiebepaalde economie vanuit een ecologisch perspectief, waarin de sociale cultuur integraal deel is van een ecologisch evenwicht. Dit wordt bereikt door de ‘pioniersfase’ van nu te ontwikkelen naar een ander, stabieler evenwicht. Als vervolgfase.
De inclusieve eenheid van cultuur en natuur beïnvloed niet alleen van buitenaf ons denken, voelen en handelen, maar komt ook van binnenuit. Ervan uitgaand dat wij deel zijn van een geheel, is het cultuur eigen ons deel te weten van een geheel. De overgang naar een ecologisch concept is daarom een gedachtesprong, een pas op de plaats. In overeenstemming hiermee verandert de duurzaamheiddriehoek in de schijnbare tegenstelling tussen natuur en cultuur, en kan daarom worden verweven tot een geheel.
Praktische duurzaamheid betekent het ontwikkelen van een vervolgfase met meervoudigheid, flexibiliteit en synergie door ecologisch functionele verweving.

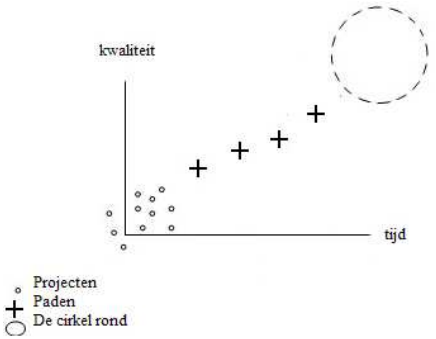

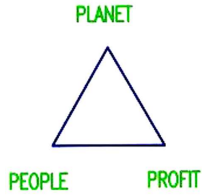

Vanuit de duurzaamheiddriehoek geredeneerd, die nog uitgaat van het pioniers denken van nu, blijven projecten / punten losse knikkers en blijven de plusjes wellicht ingenieuze, maar op zichzelf staande transitiepaden. Zo komt de cirkel niet rond.

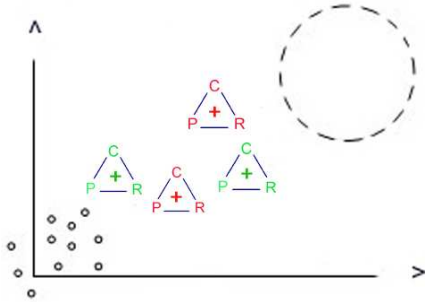

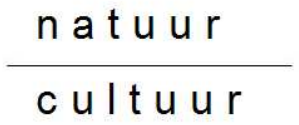

Een tussenvorm is Cradle to Cradle. Vergelijkbaar met ketens in de voedselpiramide, hanteert Cradle to Cradle (C2C) ketenbeheerdenken in onderscheidenlijk de techno- en biosfeer (resp. +, +) Bij C2C geldt weliswaar het credo “goed, i.p.v. minder slecht” maar het gaat er uiteindelijk om ook C2C-ketens integraal deel te maken van het geheel.

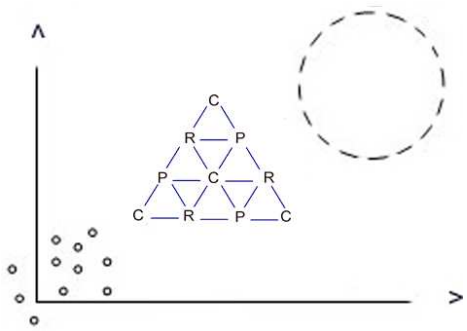

ecologie
als bron

In een nieuwe identiteit die uitgaat van ‘ecologie als bron’, is al het cultureel, sociaal, economisch en technisch handelen en denkprocessen van mensen inclusief betrokken. Integrale transitiepaden ontstaan vanuit een andere attitude die leiden naar een ecologisch netwerk van producenten, reducenten en consumenten, waarin cultuurlandschappen weer natuurlandschappen worden, en een nieuwe rust ontstaat door een nieuw totaalevenwicht.

Tot slot.

Wat klinkt als een sprookje kan de Very Tale worden waar we allemaal naar uitkijken. Het is een kwestie van gewoon doen.

Met als gevolg een zeer inspirerend imago.

Ik hoop dat het slaagt

Eric Odinot
www.odinot.nl
30 mei 2008

Bijlagen

Microkrediet innovatie: Fomento
http://www.strohalm.nl/fomento.html#115

Hetzelfde bedrag aan subsidie dat we aanvragen (om én groen geld te kunnen implementeren én een echt Cultuurhuis te realiseren middels een experiment met ‘ecologie als bron’) wordt tweemaal gebruikt: als (micro)krediet voor (lokale) bedrijven en daarnaast voor de bouw vaneen gemeenschapsvoorziening (een Cultuurhuis op Schouwen-Duiveland).
Uiteindelijk doel is circulatie van ruilmiddel of geld door een regio.
Fomento werkt dus niet alleen voor de ondernemer, maar voor de hele lokale gemeenschap.
De onderlinge handel nam met 15% toe bij een Fomento project van STRO in een onderstaand project (voor de animatie 'Fomento in beeld' - Engelstalig - http://www.strohalm.net/media/PRESENTATIE.swf)

HOE WERKT FOMENTO?
Bij Fomento wordt hetzelfde geld voor meerdere doelen gebruikt.
Plaatselijke bedrijven kunnen een extern subsidiebedrag lenen in de vorm van microkrediet. Gevolg: versterking van het productievermogen.
Bij een gangbaar microkrediet programma verdwijnt het geld na enige tijd uit de lokale roulatie. Immers: de ondernemers besteden hun investeringen vaak buiten de gemeenschap. Maar bij een Fomento fungeert de subsidie als dekking voor de uitgifte van lokaal geld Met behulp hiervan realiseert men een gemeenschapsproject (denk aan aanleg van riolering, de bouw van een kliniek, school of bedrijvencentrum) (of in dit geval een Cultuurhuis op Schouwen-Duiveland).
De betaling van salarissen of aankoop van lokale goederen ten behoeve van dit project vindt plaats met lokaal geld. Dit lokale geld heeft ook werkelijk waarde, want de ondernemers kunnen hun krediet met lokaal geld terugbetalen. Ze accepteren dus lokaal geld als geldige betaling.
Bouwers van en leveranciers aan het gemeenschapsproject kunnen hun lokale geld dus goed besteden. Dit geld circuleert dan door de gemeenschap.

WAT IS NODIG VOOR EEN FOMENTO?
Een subsidiebedrag van een externe donor
Een lokale financiële instelling die microkredieten verstrekt en het lokale

geldprogramma begeleidt
Een goedlopend kredietprogramma
Training en voorlichting van ondernemers en de plaatselijke bevolking

WIE DOEN ER AAN MEE?
Bedrijven
Consumenten

WAT ZIJN DE VOORDELEN?
Een effectiever gebruik van overheid- of ontwikkelingsgeld
Versterking van de lokale infrastructuur
Verhoging van productiecapaciteit bij lokale bedrijven
Circulatie van lokaal geld en de mogelijkheid daar ervaring mee op te doen
Grotere consumentenvraag naar lokale producten, zodat minder geld weg stroomt uit een lokale economie

VERKLARING VAN TILBURG.

Hieronder een kort citaat bij de Verklaring van Tilburg.
'In vervolg op de succesvolle conferentie 'Een Comfortabele Waarheid' over de schaduwkanten van economische groei die op 10 januari aan de Universiteit van Tilburg werd gehouden is de 'Verklaring van Tilburg' opgesteld. Met de verklaring willen de initiatiefnemers brede maatschappelijke steun vragen voor het thema eerlijk meten van de economie. Zoals dat nu gebeurt worden de kosten van milieuvervuiling en klimaatverandering, als ook verborgen sociale kosten, of niet verrekend, of zelfs als groei meegeteld. De verklaring is in dat kader ook kritisch over ongeremde materiële groei.'
De tekst van de verklaring is op www.economischegroei.net te vinden.

Internet

Op www.globalternatives.nl/file/324 is een korte uitleg te vinden over regiogeld.

Op 11-03-07 bracht het NOS journaal een bericht over regiogeld
www.nos.nl/nosjournaal/artikelen/2007/3/11/100307_regiogeld.html

Wikipedia over lokale/ruileconomie
http://nl.wikipedia.org/wiki/Lokale_ruileconomie

Oorspronkelijk idee uit 2002, het verhaal achter het Strandbakje en een Wereldidee voor een Wereldregio, zijn integraal te vinden op
www.odinot.nl/verytales

Doelstelling Stichting Very Tales.

- het bevorderen van integrale duurzaamheid;
- het bevorderen van bewustwording van de essenties en consequenties van de integratie van sociale, economische en ecologische duurzaamheid;
- het streven naar en het komen tot integrale duurzaamheid expliciet de identiteit te laten vormen van de Zuid-West Delta;
- deze nieuwe identiteit effectief en duurzaam te vermarkten waardoor een sterk imago mogelijk wordt voor zowel de regio als de Nederlandse samenleving.

*** Liminaliteit**

Liminaliteit is de nog niet gedefinieerde rol in een cultuur (denk ter vergelijk aan een gedaantewisseling). In de overgang naar integrale duurzaamheid hebben we als cultuur onvoldoende tot geen referentiekader. Kunst heeft een rol in het verbeelden van dit veranderend cultureel bewustzijn. Kunst kan door richtbeelden uitdrukking geven aan een ontwikkelings-proces.